

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з **науково-педагогічної та навчально-методичної роботи**;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафійк І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'яничук О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі.....	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах").....	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів.....	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності.....	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ.....	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами.....	107
<i>Ужинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста.....	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект.....	124
<i>Федячко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства.....	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Mirosław Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В. Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору</i>	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.С. Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів</i>	170
<i>Власюк О.П. Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі</i>	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В. Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля</i>	189
<i>Галаган В. Технологічні основи колективного виконавства</i>	195
<i>Дзвінка Р.І. Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства</i>	204
<i>Димченко С.С. Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи</i>	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O. Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers</i>	220
<i>Крусь О.П. Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації</i>	226
<i>Островська Г.Б. Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець</i>	232
<i>Петричук О.В. Історико-культурні передумови формування специфікацій стилю в музиці</i>	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю. Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів</i>	248
<i>Сташук О.А. Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока</i>	254
<i>Столярчук Б.Й. Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк</i>	262
<i>Ускова А. Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області</i>	266
<i>Филичук М.С. Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан</i>	275
<i>Франчук Д. Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області)</i>	283
<i>Цапун Р.В. Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі</i>	293
<i>Черніско В.А. Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності</i>	299
<i>Шереток Р.М. Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького)</i>	306
<i>Шихова Г.І. Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.</i>	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І. Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту</i>	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабik Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумінська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості	357
<i>Лукащук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості	386
Про авторів	393

до занять музикою, які розвиваються в міру усвідомлення змісту навчальної діяльності на основі комплексу отриманих навичок. Застосовувані методи та прийоми навчання мають забезпечити створення належного підґрунтя для розвитку пізнавальної та творчої активності учнів, формування емоційно позитивного ставлення до музичного мистецтва.

Подальшого наукового пошуку потребують питання активізації мотивації та інтересу учнів до занять музикою, впровадження ефективних технологій навчання.

Література:

1. Лазарев М.О. Основи педагогічної творчості: Навчальний посібник для педагогічних інститутів. - Суми, ВВП "Мрія-ЛТД", 1995.

2. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. - К.: Абрис, 1997.

3. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся. - М.: Педагогика, 1988.

УДК 373.147.036

Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ ВЗАЄМИН У ДИТЯЧОМУ ХОРОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Анотація. У пропонованій статті розглядається проблема гуманізації взаємин у дитячому хоровому колективі. Розкрито механізм формування суб'єкт-суб'єктних взаємин між учасниками та хормейстером.

Ключові слова: хоровий колектив, гуманні взаємини, гуманістична спрямованість.

Аннотация. В предлагаемой статье рассматривается проблема гуманизации взаимоотношений в детском хоровом коллективе. Раскрыт механизм формирования суб'єкт-суб'єктных взаимоотношений между участниками и хормейстером.

Ключевые слова: хоровой коллектив, гуманные взаимоотношения, гуманистическая направленность.

Annotation. In the offered article the problem of humanizing of mutual relations is examined in to child's choral collective. The mechanism of forming of forming of суб'єкт-суб'єктних mutual relations is exposed between participants and хормейстером.

Keywords: choral collective, humane mutual relations, humanism orientation.

Питання гуманізму, його місце у формуванні особистості завжди породжувало різноманітні погляди серед філософів, педагогів, мистецтвознавців, оскільки без осмислення цієї дефініції неможливо розв'язувати

проблеми навчання, виховувати в підростаючого покоління морально-ціннісні орієнтації. Відтак пріоритетним напрямом у естетичному вихованні стає гуманістична спрямованість музики. Соціалізація особистості школяра вимагає поглиблення змісту музично-естетичного виховання, покликаного стимулювати його духовні потреби спираючись на гуманізм – змістовний контекст музичного впливу.

Сучасні вчені (І.Зязюн, О.Олексюк, В.Орлов), розглядаючи вплив зовнішніх факторів на формування особистості, однією з найважливіших вважають проблему взаємозв'язку моралі та мистецтва. Можна погодитися з твердженням В.Орлова [7], що художньо-естетичне виховання завдяки поліфункціональності і різноманітності проявів практично ніколи не фігурувало у чистому вигляді, а використовувалося як "забарвлення" або додаток до морального, ідеологічного, політичного, фізичного виховання. Мистецтво, зазначає І.Зязюн [3] дає людині уявлення про цінну для суспільства поведінку, про моральні цінності, тобто про модель поведінки особистості. Моральне в мистецтві, на його думку це – не лише прояв тієї чи іншої моральної якості людини, а й ставлення до неї, її засудження чи виправдання, її ствердження чи заперечення.

Дуже влучно про вплив музики на формування дитячої свідомості висловився В.Сухомлинський: "Почуття краси музичної мелодії відкриває перед дитиною власну красу – маленька людина усвідомлює свою гідність" [10, с. 63]. Продовжуючи думку, він відзначає що духовне життя дитини є повноцінним лише тоді, коли вона живе у світі гри, казки, музики, фантазії, творчості, а сенс людського життя – людське вдосконалення взаємовідносин дитини зі світом, гармонізація цих взаємин. За умови цілісності двох шляхів пізнання, підкреслює Л.Сологуб [9], – наукового і художнього, наукове дає засіб гармонізації, а художнє включає введення цих засобів у систему дій.

У разі викривлення емоційно-ціннісних критеріїв знання спрямовуються на досягнення антилюдських цілей. Тому мистецтво, творча, мистецька діяльність, на думку Б.Неменського [5] займає важливе місце в системі розвитку особистості та має суттєвий вплив на формування її гуманності. При такому розумінні естетичне виховання стає значущою позитивною суспільною силою, ефективним засобом пробудження загальнолюдських гуманних якостей – чесності, сумління, порядності, працелюбства, відповідальності, творчої ініціативи тощо. Підсумовуючи вище викладене, О.Олексюк [6] вважає, що естетичний потенціал мистецтва – це міра можливостей актуалізації його естетичної сутнісної сили в реальній культурній ситуації та в надбуттєвості через здатність інтегрувати діалог людини з світом. Естетичний потенціал мистецтва втілює ідею Краси у виразності форм та естетичній досконалості всієї структури художнього матеріалу.

Сьогодні, як ніколи, школа потребує педагогічно сформованого процесу гуманістичного виховання, побудованого на тісному зв'язку знань, почуттів, поведінки, пріоритетності підходу до дитини як суб'єкта

виховання. Тому постала потреба ефективніше використовувати в гуманістичному вихованні музичне мистецтво.

Найбільш плідною формою виховного впливу є участь дітей у хорових колективах. Наближення до світу прекрасного відбувається в процесі їхньої активної музичної діяльності в умовах творчого спілкування з однолітками під керівництвом диригента.

Як колективна форма музичного виконавства, хоровий спів порівняно із сольним, має декілька важливих переваг музично-естетичного і виховного порядку. В дослідженнях С.Кулієва [4] підкреслюється активна роль колективного музикування у становленні індивідуального художнього смаку, музичних здібностей, особистісних якостей. Спільні заняття учнів з різним рівнем здібностей, вважає він, в одному музичному колективі відіграють велику роль як у виховній роботі, так і в музичному, естетичному розвитку школярів.

Процес хорового співу створює сприятливу можливість спостерігати індивідуальні прояви характеру кожного учасника. З практики відомо, що індивідуальне навчання музики, коли вчитель працює з учнем "один на один", певною мірою сковує останнього, оскільки він розуміє, що його музичні та людські прояви є предметом шохвилинного спостереження педагога при виконанні музичного завдання. Таке усвідомлення часто негативно позначається на зовнішніх проявах музичного відчуття учня, яке йому не завжди зручно проявляти в присутності дорослої людини – вчителя.

На відміну від індивідуального навчання, в хоровому колективі учасник, найчастіше не помічає того моменту, коли він стає об'єктом педагогічної уваги. Це пояснюється тим, що під час творчого акту він оточений однолітками, з якими займається спільною справою і не відчуває стосовно себе особливої зацікавленості вчителя. Такий комфортний, у психічному відношенні, стан сприяє активізації зовнішніх проявів музичного переживання.

Специфіка хорового співу як колективної форми виконавства значною мірою сприяє тому, що соромливі, боязкі, невпевнені в собі учасники, яким важко проспівати щось самотійно, із задоволенням приєднають свій голос до колег.

Дитячий хоровий колектив є специфічним щодо неоднозначності реагування на виховні впливи, характерні для різних стилів педагогічної діяльності, їхніх керівників. По-перше, в самих керівників різнорівневий характер взаємин із дітьми. По-друге, діалогова стратегія сучасної педагогічної парадигми змушує авторитарно зорієнтованих педагогів підсвідомо імітувати демократичні та гуманні стосунки із школярами. По-третє, інколи самі діти виявляються не підготовленими до партнерських взаємин з дорослою людиною, зокрема керівником навчального гуртка.

Результат музичної діяльності учасників хорових колективів спрямований на розвиток самої особистості. Тому основним завданням морально-

естетичного виховання в хорових колективах є формування в молодій людини музично-естетичного сприйняття, музично-образного мислення, здатності до музикування, а через ці здібності – естетичних сфер життєдіяльності, самостійної творчої особистості, збагачення морального досвіду.

Згідно з дослідженнями вчених Ю.Алієва, Л.Апраксіної, В.Крутецького музика сприяє інтенсивному формуванню гуманістичних рис особистості підлітка. Під час пасивного (в ролі слухача) і активного (в ролі виконавця) прилучення підлітків до музичної діяльності, їхню увагу привертає внутрішній світ людини, що проявляється в усвідомленні особистого ставлення до колективу стосовно самопізнання та самовизначення, у формуванні власних етико-естетичних поглядів, позитивних загальнолюдських рис (а іноді й негативних), розвитку суджень, оцінок, засвоєнні громадського досвіду поведінки.

Музичне мистецтво розвиває почуттєву сферу особистості. Внаслідок спілкування з музикою дитині передаються її настрої і почуття: радість, тривога, співпереживання і сум, рішучість чи ніжність. У цьому полягає сила психологічного впливу музики, завдяки їй розвивається сприйнятливість і чутливість, формується гуманне світовідношення.

Оволодіваючи цінностями музичного мистецтва, людина стає здатною до художнього спілкування та самопізнання. Під впливом мистецької діяльності в соціальному плані діти стають більш активними, а їхня діяльність в усіх сферах – усвідомленою, поглиблюються їхні переживання, формуються індивідуальні смаки, захоплення.

Пріоритетним напрямом у музично-естетичному вихованні стає гуманістична спрямованість музики. Вдосконалення соціалізації особистості школяра вимагає поглиблення змісту музично-естетичного виховання, покликаною стимулювати його духовні потреби з опорою на гуманізм – змістовний контекст музичного впливу.

Хоровий колектив, як і інші аматорські колективи, має пріоритетні можливості порівняно із шкільною формою освіти щодо задоволення потреб дитини у спілкуванні з однолітками, оскільки передбачає неформальність, вільність, відкритість спілкування. Особливість хорового мистецтва полягає в зацікавленні дитини окремим видом діяльності. Якщо поставлене завдання є цікавим, – дитина виконуватиме його активно і уважно. Тому така діяльність більшою мірою впливає на розвиток особистості, розкриття її творчих можливостей. Д.Зарін [2] вбачав у заняттях у хоровому колективі пробудження і розвиток естетичних почуттів дитини як прагнення до краси, в чому б воно не виражалося та підкреслював значення хорового співу для виховного впливу на розумові сили та фізичну сторону учасників.

Виховний процес гуманності пов'язаний із формуванням атмосфери творчості, культурної ідентифікації й соціальної адаптації дитини (Є.Бондаревська, І.Якиманська). Такий підхід є особливо важливим у складних сучасних умовах знецінення загальних норм культури, коли

потрібно створити атмосферу співпраці вихователя із вихованцем, що сприяє процесу самопізнання, самовдосконалення дитини.

З'ясувавши основні принципи гуманістичного виховання, необхідно визначити його сутність і охарактеризувати його парадигму.

Дедалі більше психологів і педагогів (Є.Крупник, Н.Кузьміна, С.Рубінштейн та інші) приходять до висновку, що зміни цінностей учнів відбуваються завдяки включенню їх в активну діяльність. Тому можна стверджувати, що під час занять у хоровому колективі, діти почувають себе вільно, захоплено і самостійно займаються цікавою справою, досягаючи внутрішньої незалежності. Світ творчої діяльності дитини, де відсутнє навчання, робить змістовною поведінку, вчинки.

Великі, часто нереалізовані можливості виховання гуманних якостей, приховують різні методи навчання. Найефективнішим є метод навчання, який пробуджує в учасниках дитячого хорового колективу потребу бути гуманістами.

Організація дитячого хорового колективу, його успішний розвиток і функціонування передбачають встановлення доброзичливих відносин між керівником і учасниками, формування вміння контактувати з відповідною кількістю дітей, які мають різні погляди. На думку Г.Буша [1], рівень розвитку діалогічних стосунків конкретної людини з іншими людьми і з світом прямо пропорційний її людяності. Чим більше розвинені діалогічні стосунки, тим менше передумов для виникнення антигуманних відносин.

Отже, для підтримання гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі, під час занять потрібно створити атмосферу взаєморозуміння та враховувати спільні інтереси колективу.

Розглядаючи дитячий хоровий колектив як мікросоціальне явище, необхідно розкрити структуру формування гуманних взаємин, до якої входять такі взаємодіючі компоненти: 1) когнітивний (знання про сутність гуманних взаємин, творчо-виконавську взаємозалежність та взаємовідповідальність); 2) емоційно-емпатійний (гуманні почуття); 3) нормативно-ціннісний (оцінка, самооцінка, ідеали, переконання); 4) операційний (уміння, звички, вчинки, дії);

Звернемо увагу на те, що формування гуманних взаємин у учасників хорового колективу відбувається внаслідок розвитку всіх структурних компонентів та демократичних принципів керування колективом, що безпосередньо відбивається на творчій активності учасників.

Спираючись на результати дослідження з музично-естетичного виховання дітей у позаурочній діяльності (А.Болгарський, А.Гаврилова, В.Закутський, А.Козир), можна стверджувати, що раціонально налагоджена керівником спільна діяльність учасників у процесі міжособистісного спілкування зумовлює позитивний вплив на інших учасників колективу, і разом з тим, критичне ставлення до власних дій. Під впливом спільної діяльності розвивається здатність співчувати колегам, переживати їхні

радощі і невдачі як власні. Взаємні прояви уваги і доброзичливості саме й створюють умови гуманних взаємостосунків між усіма членами хорового колективу, прискорюють моральний розвиток особистості. Внаслідок цього в учасників змінюються критерії оцінки один одного, а взаємовідносини набувають колективістського і суспільного характеру.

Керівник має виступати як організатор навчально-виховного процесу і розглядати своїх вихованців не як суб'єктів зовнішніх впливів, а як творчі особистості. У зв'язку з цим виникає запитання, які важливі чинники має враховувати керівник музичного колективу, щоб налагодити процес гуманізації навчально-виховної роботи з учасниками? Безперечно, насамперед, емоційний зв'язок між керівником і учасниками музичного колективу, який ґрунтується на єдино правильній позиції – якомога більше поваги до дитини. Вихователь і вихованці при цьому шукають гуманних контактів, конструктивного розв'язання проблем, які виникають під час взаємодії. Це зменшує психологічну дистанцію між ними і може сприяти виникненню почуття близькості.

Щодо активізуючої дії оцінного спілкування під час навчання, то, на нашу думку, систему виховання у шкільних та позашкільних освітніх закладах (у тому числі і в дитячому хоровому колективі) потрібно будувати за законами природного розвитку дитини. Інакше існує небезпека маніпулятивного впливу на цей процес розвитку, викривлення його справжньої людської природи.

Розглядаючи творчу взаємодію учасників хорового колективу, можна спостерігати початкову і перетворену їх активність. Початковою слід вважати активність, яка потрібна для відображення іншого суб'єкта, його істотних, визначальних рис у свідомості даного індивіда; перетворена активність – це саморух суб'єкта, що характеризує особливості іншої людини, саме ту частину, яка є фрагментом відображеної суб'єктивності іншого.

Саморух суб'єкта – члена гуртка в найзагальнішому вигляді залежить від мотивації та чинників, що складаються у конкретний період занять музичного гуртка. При цьому мотивація передбачає такі фактори, як: потяг до бажаного, який є ще не виявленим у взаємостосунках членів колективу; функціональна потреба залучення усіх без винятку членів колективу до хорового співу незалежно від їхніх природних здібностей.

Особливо цінним у цих проявах є те, що вони діють у різних ситуаціях, у яких розвиток суб'єкта здійснюється через діяльність, проходячи такий шлях: а) виявлення суперечностей; б) формування ситуативних засобів її розв'язання; в) утворення нових особистісних якостей.

Таким чином, можна хоча б частково зафіксувати зміни, які індивід музичного колективу створює через спілкування та свою реальну діяльність в інших індивідах, а також у самому собі як в "іншому".

Н.Слободяник [8] вважає, що оволодіння гуртківцями гуманістичною діяльністю, проходить три етапи: адаптації, індивідуалізації, інтеграції.

Одним із провідних механізмів гуманізації взаємин у дитячому хоровому колективі є оцінні ставлення один до одного та самого себе. Така система оцінних ставлень має складну інтегральну структуру, ефективний розвиток якої передбачає аналіз її органічно взаємопов'язаних підструктур. Так, перша охоплює спектр проблем, що перебувають в межах "Я – навчальна діяльність", яка включає ставлення учасника колективу до власного процесу і результату. Друга охоплює спектр проблем "Я – інші", тобто ставлення до інших у ході навчання. Це передусім, стосунки "керівник-учасник" та "учасник-учасник". Третя охоплює спектр проблем "Я – Я" і включає ставлення учасників до самих себе як до суб'єкта навчальної діяльності (В.Бутенко, Л.Коваль, О.Ростовський). Єдність цих підструктур у ході розвитку системи оцінних ставлень зумовлює повноцінну адаптацію члена колективу як співучасника навчально-виховного процесу.

Узагальнюючи викладене вище, підкреслимо, що гуманні взаємини у позаурочній музично-творчій діяльності постають перед нами, як складне емоційно-ціннісне утворення, що детермінується в рефлексивні взаємозв'язки, утворюючи нові якісні інтереси, які зумовлюють мотивацію прояву гуманних вчинків. Осмислюючи сутність гуманних взаємин у дитячих хорових колективах, необхідно виходити з таких методичних положень: а) основою на якій формується емоційно-ціннісне утворення є творча діяльність дитячого хорового колективу, побудована на демократичних принципах суб'єкт-суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносин; б) інтерес до прояву гуманних вчинків виявляється в процесі осягнення моральних цінностей через втілення художньої ідеї в хоровому співі; в) важливою особливістю гуманізації навчання і виховання є поєднання і набуття духовно-ціннісної спрямованості емоційних, інтелектуальних та вольових процесів, що дає можливість учасникам творчо реалізувати себе в діях та вчинках.

Література

1. Буш Г.Н. Диалогика и творчество. – Рига: АБОТС, 1985. – С. 317.
2. Зарин Д. Методика школьного хорового пения. – М., 1907 – 78 с.
3. Зязюн В.А. Освітні технології у вимірах технічної рефлексії. // Постметодика. – 1996. – № 4. – С.11-13
4. Кулиев С.Д. Формирование интереса к классической музыке у учащихся-подростков на занятиях в оркестре народных инструментов (на материале азербайджанских школ): Автореф. дис... канд. пед. наук – М., 1977. – 24 с.
5. Неменский Б.М. Эмоционально-образное познание в развитии человека // Вопросы психологии. – 1991. – №3. – С. 9-16
6. Олексюк О.М. Формування духовного потенціалу студентської молоді в процесі професійної підготовки: Дис... д-ра пед. наук.: 13.00.04, 13.00.01. – К., 1997. – 333 с.
7. Орлов В.Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін: Монографія / За заг. ред. І.А.Зязюна. – К.: Наукова думка, 2003. – 276 с.

8. Слободяник Н.В., Сверлюк Я.В. Основи знань керівників дитячих музично-аматорських колективів.: Навч. пос. – Рівне, РДГУ – 2002. – 182 с.

9. Сологуб Л.О. Виховання доброзичливих взаємин молодших підлітків у позакласній шкільній роботі: Дис.... канд.пед.наук. – К.–1995. – 210 с.

10. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. – Т. 3. К., Рад. школа, 1976. – С. 72.

УДК [780.8:780.616.432]:37.

Луїзна Л.М., Радковська Л.М.

РОБОТА НАД ПОЛІФОНІЧНИМИ ТВОРАМИ З УЧНЯМИ-ПІАНІСТАМИ ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах")

Анотація. У статті піднімається питання роботи над поліфонічними творами з учнями-піаністами молодших класів на прикладі "Нотних зошитів Анни Магдалени Бах".

Ключові слова: поліфонія, артикуляція, мелізми, динаміка.

Аннотация: В статье поднимаются вопросы работы над полифоническими сочинениями с учениками-пианистами младших классов на примере "Нотных тетрадей Анны Магдалены Бах"

Ключевые слова: Полифония, артикуляция, мелизми, штрихи, динамика.

Annotation: The article raises the issue of work on polyphonic samples with pupils-pianists of the junior classes with the example of "Notebooks of Anna Magdalena Bach"

Key words: polyphony, articulation, ornaments, techniques, dynamics.

Постановка проблеми. Потреба виконання поліфонічних творів у ДМШ ставить перед учнями-піаністами та викладачами ряд завдань, для виконання яких необхідна правильна та поетапна робота. Зазвичай музичні твори такого типу є складними для розуміння, і в свою чергу вірного відтворення навіть для музикантів-професіоналів, тому актуальність теми даної статті продиктована потребою розкриття суті її проблематики.

У своїй практиці педагоги-піаністи часто використовують такі збірки, як "Перша зустріч з музикою" Г. Атроболевської, "Я музикантом хочу бути", "Шлях до музикування", "Піаніст-фантазер", "Школа гри на фортепіано" під редакцією А.Ніколаєва, "Маленькому піаністу" Б.Міліча, "Збірник фортепіанних п'єс" під редакцією С.Ляховицької, "Юним піаністам" під редакцією В.Шульгіної в яких представлені кращі зразки фортепіанної музики. Але збірка, яка краще всього підходить для

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».